

5773

Torah from Around the World

אם אין קמת אין תורה ואם אין תורה אין קמת
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 18 mei 2013 / 9 siewan 5773
Sidra Naso, Bemidbar [Numeri] 4:21 - 7:89
Tanach blz. 270-282
Haftara: 2 Divree Hajamiem 6:1-17
Tanach blz. 1766-1768

Commentaar: rabbijn dr. Ferenc Raj, emeritus rabbijn, Congregatie [Beth El](#), Berkeley, Californië, de Verenigde Staten, tevens de rabbijn die aan de wieg stond van Congregation [Bet Orim](#), Boedapest, Hongarije

*Vertaling: Tamarah Benima
[Het Engelse origineel](#)*

Prinsen – toen en nu

De sidra van deze week, Naso, is de langste in de hele Tora; hij bestaat uit 176 pesoekiem (verzen). Een van zijn hoofdstukken, hoofdstuk 7, is het langste hoofdstuk in de Vijf Boeken van Mosjé. In weerwil daarvan wordt hoofdstuk 7 van Bemidbar weinig besproken in derasjot en andere rabbinale uiteenzettingen. Dit komt door het belang van andere hooggewaardeerde tekstgedeelten, zoals de Priesterzegen of de wetten voor de Nazareërs (die een eed aflegden dat zij rituele onreinheid zouden vermijden, geen sterke drank zouden drinken of hun haar laten knippen). De tekst is langdradig door zijn herhalingen, waarbij alle offers die door elke *nasi*, prins, voor de inwijding van het Tabernakel worden gebracht, apart worden genoemd, zelfs al zijn de beschrijvingen woord voor woord hetzelfde. In zijn erudiete essay over *Naso* herinnert dr. Yaakov Elman van Yeshiva University ons eraan dat het „een van de fundamentele wetten van de wijze waarop God teksten opstelt” is, dat elke paragraaf, elk vers of zelfs elke letter van de Tora een doel heeft en dat niets er zomaar staat. Vandaar dat de meervoudige opname in de tekst van hetzelfde offer doelbewust is en een betekenis heeft.

Het Hebreeuwse woord *nasi* of prins is, net als de naam van onze sidra *Naso*, afgeleid van de werkwoordsstam van drie medeklinkers (noen, sin en alef) die de betekenis heeft: optillen, dragen of innemen, in fysieke, emotionele of spirituele zin. In het bijbelse taalgebruik zou het ook kunnen verwijzen naar het dragen of verdragen van een last, met de bijklank van empathie of zorg. Compassievolle daden en karaktereigenschappen als empathie en zorgzaamheid behoren inderdaad tot de verantwoordelijkheid van een echte *nasi* of prins.

Een midrasj of joodse legende in *Bemidbar Rabbah* (15:20) identificeert de prinsen die in hoofdstuk 7 worden genoemd als de Israelitische leidinggevendenden van het volk, toen het in slavernij was in Egypte; zij riskeerden hun leven en ondergingen de afranselingen door de Egyptische opzichters, om zo hun volksgenoten te beschermen. „(...) *En de leidinggevendenden werden geslagen vanwege de rest van het volk, maar gaven desondanks geen informatie aan de opzichters (over degenen die er niet in waren geslaagd om het voorgeschreven aantal tichelstenen te produceren). Deze leidinggevendenden gaven er de voorkeur aan te zeggen: Het is beter dat wij worden geslagen dan dat de rest van het volk lijdt.*” Vanwege het onbaatzuchtige medeleven en de zorg van de prinsen voor hun broers en zusters, herhaalt de Tora steeds dezelfde tekst, en noemt daarbij iedere prins met zijn offers. God wilde elke barmhartige en zorgzame *nasi* op dezelfde manier eren, en elke leider evenveel tijd gunnen. Zoals de grote Torageleerde uit de twintigste eeuw Nechama Leibowitz stelde: „Goede daden worden niet vergeten, maar zullen vrucht dragen en vroeger of later worden geoogst.”

In volgende generaties, speciaal in moeilijke en duistere perioden, werden we gezegend met het naar voren treden van nieuwe *nesi'iem* (prinsen), die zich inzetten voor degenen die tot slavernij waren gebracht of onderdrukt werden, en wier leven gevaar liep. Deze Sjabbat (in 2012, red.), wanneer Joden over de hele wereld het Toragedeelte *Naso* lezen en bestuderen, zal de Congregatie Beth El in Berkeley de 100ste geboortedag vieren van een *nasi* uit de moderne tijd, een prins van een man, Raoul Wallenberg, die, daarvan ben ik overtuigd, ook een van de *lamed-waw tsadikim* was, een van de 36 legendarische rechtvaardigen. (Wallenberg werd geboren in 1912, red.) De joodse traditie vertelt dat God de aarde al lang geleden zou hebben vernietigd vanwege de menselijke wreedheid en harteloosheid, maar het toch niet deed omwille van de goede daden van de *lamed-waw tsadikim*, de 36 rechtvaardigen, die door hun martelaarschap en zelfopoffering de wereld hebben gered en steeds opnieuw redden van totale chaos en destructie.

Ik geloof dat Raoul Wallenberg, die tijdens de Holocaust mijn familie, mijzelf inbegrepen, en tienduizenden Hongaarse Joden redde van een wisse dood, beslist een van de 36 *lamed-waw tsadikim* was. Wallenbergs familie behoorde tot de Zweedse elite, het was een familie van bankiers, politici en diplomaten. Aangezien zijn vader stierf voordat hij werd geboren, werd hij opgevoed door zijn grootvader, een liefdevol en verstandig man. Raoul, die niet werd gedwongen om de familietradities na te leven, kreeg toestemming om architectuur te studeren in de Verenigde Staten. Daarna reisde hij naar Zuid-Afrika en naar Haifa, dat toen in Brits Palestina lag, om zich te bekwamen in de handel en het bankwezen.

In Haifa maakte Wallenberg kennis met Duitse vluchtelingen en kreeg uit eerste hand informatie over de vervolging door de nazi's. Jaren later, in juli 1944, werd Wallenberg door de American War Refugee Board, met medeweten van en in samenwerking met de Zweedse regering, naar Boedapest gestuurd om een reddingsoperatie voor de Joden op te zetten. Net als Zwitserland verschaftte ook Zweden papieren die bescherming boden of tijdelijke

paspoorten aan Hongaarse Joden. Hoewel de Hongaarse autoriteiten deze niet altijd respecteerden, hebben zij in ieder geval de levens van velen gered.

De historicus David Cesarani meldt: „(...) er werden meer mensen gered door Zwitserse papieren dan door de Zweedse papieren die werden opgemaakt in opdracht van Raoul Wallenberg. Maar het was Wallenberg, de drieste en moedige Zweed, die tot de verbeelding sprak van mensen, en terecht, want hij nam zelf het voortouw en kwam persoonlijk tussenbeide bij vele gelegenheden om Joden te redden.”

Volgens het verhaal dat in mijn familie wordt verteld, hoewel ik het me zelf niet herinner, want ik was pas een twee jaar oude peuter, heb ik Raoul Wallenberg verschillende keren ontmoet. Op een dag kwam, geheel onverwachts, een groep jong, Hongaars nazi-gajes ons 'Zweedse' gebouw binnen. Er leefden honderden van ons daar, oudere mensen, jonge moeders met kinderen, opgepropt in een kleine ruimte. De indringers gijzelden, geheel willekeurig, mijn moeder en drie andere jonge vrouwen. Wallenberg werd onmiddellijk op de hoogte gesteld en hij reed er zelf heen en redde hen uit handen van hun nazi-gijzelnemers. De woorden die de dichter gebruikte om de Zweedse held te prijzen, en die hem Gods engel noemde, spreken de waarheid:

*"Brightly shines
Over shrines,
Giving signs
Of relief and liberation."*

*„Stralend schijnend
Over plaatsen van verering
Tekens gevend
Van herademen en bevrijding."*

Na de bevrijding van Hongarije werd Wallenberg, wegens vermeende relaties met de Amerikanen, vastgezet door de Sovjets; hij is vermoedelijk omgekomen in Siberië. Hij was daadwerkelijk een van de heilige 36.

Laat ons bij de herdenking van de 100ste geboortedag van Raoul Wallenberg, niet alleen deze rechtvaardige prins van een man die een zegen was herinneren, maar laten wij ons - in navolging van Gods erkenning van elke prins apart - alle *chassidee oemot ha-olam*, alle rechtvaardigen van alle naties in alle generaties, herinneren.